

Nr 127.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående likalönsprincipens tillämpning inom det statliga avlöningssystemet.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 62) och den andra inom andra kammaren av fröken *Nygren m. fl.* (II: 124), har hemställts, att riksdagen ville besluta en sådan omarbetning av det statliga avlöningssystemet, att likalönsprincipen kommer till full tillämpning samt att i samband härmed de såsom typiskt kvinnliga ansedda tjänsterna inordnas i tjänsteförteckningar efter en rent kvalitativ uppskattning av arbetets värde med bortseende från befattningshavarens kön.

Beträffande de skäl, vilka anförts till stöd för detta förslag, får utskottet hänvisa till motionen I: 62.

I anslutning till 1945 års behörighetslag har utfärdats kungörelse om att statsmyndighet icke utan Kungl. Maj:ts medgivande äger förbehålla viss statstjänst eller annat allmänt uppdrag för endast män eller endast kvinnor. Vidare har vid arbetet på budgeten för nästa budgetår verkställts en omprövning av frågan om lämpligheten av den i tjänsteförteckningar verkställda uppdelningen av tjänsterna på manliga och kvinnliga innehavare. Beträffande härefter i tjänsteförteckningar kvarstående differentiering av befattningshavare efter kön har chefen för finansdepartementet anfört i statsverkspropositionen (För flera huvudtitlar gemensamma frågor, s. 3), att som allmän regel borde få förutsättas, att en i tjänsteförteckning (och däremot svarande personalförteckning) upptagen tjänstebestämmelse icke i och för sig vore avgörande för huruvida en befattning skulle anses förbehållen endast man eller kvinna, utan att detta spörsmål vore beroende av vilka särskilda bestämmelser härom, som i vederbörlig ordning kunde ha utfärdats. Mot nämnda uttalande har riksdagen vid behandlingen av ifrågavarande avsnitt av statsverkspropositionen ej gjort erinran (skrivelse nr 16).

Utskottet.

Med hänsyn till 1945 års revision av behörighetslagstiftningen ha motionärerna ansett tiden vara mogen för en sådan omarbetning av det statliga avlöningssystemet, att likalönsprincipen kommer till full tillämpning. I anledning härav må erinras, att efter 1925 och 1939 års lönerogeringar likalönsprincipen kan sägas vara fullt genomförd beträffande statliga befatt-

ningar i den mån densamma anses innebära, att man och kvinna skola erhålla samma lön i samma befattning. I avlöningsbestämmelserna för de statsunderstödda kommunala skolorna kvarstår emellertid den olikheten, att kvinnlig befattningshavare ej äger tillträda sista löneklassen (högsta ålders-tillägget) i vederbörande lönegrad. Till frågan om denna jämte eventuellt andra återstående olikheter mellan de avlöningsförmåner i en och samma befattning, som utgå till män och kvinnor, har i första hand 1945 års löne-kommitté att taga ställning.

Utskottet får alltså fastslå, att genom de åtgärder, vilka vidtagits i anslutning till 1945 års behörighetslag, och genom nu gällande avlöningsbestäm-melser full likställighet i princip införts i fråga om mäns och kvinnors till-träde till och avlöningsförmåner i skilda statliga befattningar.

Emellertid kan likalönsprincipen givas en mera vidsträckt innebörd. För närvarande förekommer inom vissa förvaltningsområden, att befattningar, vilka på grund av göromålens natur äro förbehållna eller i varje fall huvud-sakligen rekryteras av kvinnor, äro hänfödda till lägre lönegrader än jäm-förliga befattningar, vilka huvudsakligen rekryteras av män. Sålunda har löneutredningen för viss fångvårdspersonal konstaterat, att arbetsuppgifterna för den del av den kvinnliga personalen, som huvudsakligen är sysselsatt med bevakningsgöromål eller inom verkstadsdriften, äro i stort sett likartade med de åligganden, som ankomma på motsvarande manliga befattningsha-vare. Likalönsprincipens genomförande kan anses kräva, att dylika olik-heter utjämnas. I propositionen nr 225 till innevarande riksdag angående vissa anslag till fångvården m. m. har chefen för justitiedepartementet ansett starka skäl tala för en sådan utjämning beträffande fångvårdens personal. Att departementschefen likväl icke i nämnda sammanhang kunde upptaga denna fråga berodde på att den stode inför sin lösning i ett större samman-hang. De spörsmål, som vore förenade med ett allmänt genomförande av likalönsprincipen inom statsförvaltningen, skulle nämligen inom en nära framtid komma att upptagas till behandling inom finansdepartementet.

Vidare vill utskottet erinra, att manliga befattningshavare, då de efter en tids tjänstgöring erhålla med pensionsrätt förenad anställning på ordinarie eller extra ordinarie stat, i regel bruka hänföras till lägst 5 lönegraden. Un-dantagen härifrån äro förhållandevis få. Likalönsprincipen kan med anslut-ning till denna placeringsnorm tänkas tillskriven den innebörden, att samma lönegrad bör på motsvarande sätt vara normal rekryteringsgrad jämväl för typiskt kvinnliga befattningar, oavsett göromålens art. Principens genom-förande skulle då medföra en lönesättning för kvinnlig arbetskraft, vilken i högst betydande grad komme att skilja sig ej blott från den nuvarande stat-liga lönesättningen utan jämväl från de löner, vilka kunna erhållas i den öppna marknaden. Det kan även förutses, att de nuvarande normerna för avlöning av manlig och kvinnlig arbetskraft i 5 lönegraden och högre löne-lägen icke längre skulle visa sig hållbara.

Ät likalönsprincipen kunna givas även andra formuleringar. Utskottet är icke berett tillstyrka motionärernas förslag om beslut redan av innevarande

riksdag, att nämnda princip skall genomföras i vidare utsträckning än vad för närvarande är fallet. Utskottet har ej heller ansett frågan nu befinna sig i sådant läge, att framställning om utredning av densamma genom särskilda sakkunniga bör göras hos Kungl. Maj:t, helst som spörsmålet, såsom chefen för justitiedepartementet meddelat, inom en nära framtid torde komma att upptagas till behandling inom finansdepartementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionerna I: 62 och II: 124 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 126.

Reservation

av herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Andrén*, fröken *Andersson*, herrar *Staxäng, Malmborg* i Skövde samt *Holmström*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»I anslutning — — — nr 16).

Med hänsyn — — — taga ställning.

Utskottet får — — — statliga befattningar.

Emellertid kan — — — inom finansdepartementet.

Vidare vill — — — sig hållbara.

Åt likalönsprincipen — — — är fallet. Utskottet har emellertid ansett sig böra förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att frågan snarast blir föremål för övervägande. Det oklara läge, vari denna för närvarande befinner sig, synes icke böra utgöra ett hinder för att densamma omedelbart överlämnas till utredning av sakkunniga, vilka böra få till uppgift att klarlägga frågeställningarna och avgiva förslag rörande principens genomförande, vilket eventuellt kan tänkas ske i etapper.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av motionerna I: 62 och II: 124 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående likalönsprincipens genomförande i statsförvaltningen.»
